

2015

# Kalifornija



Timotej Topčievski

OŠ Livade Izola

15. 1. 2015

# Kalifornija

---

Kalifornija .....	3
Zgodovina .....	3
Geografija in podnebje .....	4
Najpomembnejša mesta .....	5
Rastje in Živali .....	7
Gospodarstvo .....	7
Zanimivosti.....	10
Viri.....	11

The Google logo is displayed in its characteristic multi-colored font: 'G' is blue, the first 'o' is green, the second 'o' is yellow, 'g' is red, 'l' is purple, and 'e' is blue. The letters have a slight 3D effect with shadows.

# Kalifornija

---

## Kalifornija

Kalifornija je zahodna zvezna država ZDA, ki meji na Tihi ocean. Ima največje število prebivalstva med zveznimi državami ZDA. Kalifornija je ena izmed pacifiških zveznih držav, ki na severu meji na Oregon, na vzhodu na Nevado in Arizono, na jugu meji na Mehiko, na zahodu pa jo obliva Pacifiški ocean. Kalifornija se je ZDA priključila 9. septembra 1850, kot 31. zvezna



država. Kmetijstvo in rudarstvo sta zmeraj bili pomembni panogi, vendar se je v zadnjem stoletju začela industrija bliskovito razvijati, skupaj z rastjo prebivalstva. Leta 1990 je imela Kalifornija največ prebivalcev od vseh zveznih držav in je bila glavni pridelovalec kmetijskih pridelkov ter glavni proizvajalec industrijskih izdelkov.

## Zgodovina

### Špansko in mehiško obdobje

Prvotni prebivalci Kalifornije so bili indijanci. Polovica jih je živela v sedanji centralni regiji zaradi lahke dostopnosti hrane. Nekaj jih je živelo ob obali, drugi pa ob jezerih in rekah. Leta 1542 so iz Mehike prispeli Španci in osvojili ozemlje današnje Kalifornije. Španci so ustanovili trdnjave in mesta za obrambo ozemlja, ki so ga obdržali do leta 1822, ko je postal del nove države Mehike. Mehiško obdobje (do 1846) je bil prehod k zakonu ZDA. Ker je bilo veliko migracij, je bila Kalifornija nezanimiva za priseljence. Tudi Mehika je zanemarjala to dogajanje, kar je privedlo do postopne osvojitve Kalifornije s strani ZDA leta 1848.

### Zlata mrzlica

Odkritju zlata leta 1848 (James W. Marshall) je sledil množičen naval v rudnike. Zaradi tega so hoteli Kalifornijo hitro sprejeti med zvezne države, vendar je zaradi konflikta med Jugom in Severom postala zvezna država leta 1850. Glavno mesto se je prestavljalo, dokler ni prišlo do Sacramenta leta 1854, kjer je tudi ostalo. Pojavila se je rast pridelave pšenice in limon. San Francisco je postal največje mesto na pacifiški obali in svetovni trgovinski center. Los Angeles je gospodarski vrh dosegel leta 1887.

### 20. stoletje

Prva svetovna vojna je pripomogla k rasti kmetijstva in industrije. V 20. letih se je v Kalifornijo priselilo 2 milijona ljudi in takrat je Los Angeles postalo prvo milijonsko mesto v Kaliforniji. Močno se je tudi razmahnila filmska industrija v Hollywoodu. Po padcu leta 1929 je močna depresija prizadela tudi Kalifornijo, ki se jo je rešila z izgradnjo letal in ladjedelnic za potrebe druge svetovne vojne. Med vojno se je število prebivalstva spet povečalo za dva milijona. Delovna mesta so pridobili z novo nastalo elektrotehnično vejo industrije.

# Kalifornija

## Geografija in podnebje

### Površina

S površino 424.002 kvadratnih kilometrov je Kalifornija tretja največja zvezna država v ZDA, vendar ima 45 % ozemlja v lasti državna uprava. Po obliki je najbolj podobna loku z veliko dolžino (1.240 km, sever - jug) in manjšo širino (595 km, vzhod - zahod). Njen relief je zelo razgiban, od 86 metrov pod morsko gladino v Dolini smrti, do 4.417 metrov na Mount Whitneyu (ki je tudi ena najvišjih gor v ZDA).

### Prebivalstvo

Po popisu leta 1990 je Kalifornija imela 29.760.021 prebivalcev, kar je bil porast za 26 % od leta 1980. Povprečna gostota je bila 70 prebivalcev na kvadratni kilometer, kar jo uvršča med najbolj poseljene dele ZDA. S popisom so odkrili veliko različnih etničnih skupin in ras. Predvsem je veliko ljudi kitajskega in japonskega porekla. Večina prebivalstva živi v mestnih aglomeracijah ob obali Južne Kalifornije.

### Podnebje

Tudi podnebje je raznoliko, vendar je večinoma subtropsko. Zaradi vpliva morja in poletne megle ima obala zelo mile zime in relativno hladna poletja. V notranjosti postaja podnebje bolj kontinentalno. Najvišja temperatura 56.7 °C izmerjena v Dolini smrti leta 1913, je blizu svetovnega rekorda. Najnižjo temperaturo -42.8 °C so izmerili leta 1937 severno od jezera Tahoe.

### Geološka zgradba

Geološka zgradba Kalifornije je zelo pisana, Obdana je s številnimi gorovji, tako na vzhodu meji na Sierru Nevado (granitno gorovje z ostrimi vrhovi in številnimi rekami). Na enem izmed gorovij je tudi še delujoči vulkan. Nižja gričevja se razprostirajo na jugozahodu. Na vzhodu je veliko kotlin in dolin, med najpomembnejšimi sta Dolina smrti in puščava Mojave, ki zavzema eno petino skupne površine Kalifornije. Obala je geološko nestabilna z mnogo prelomnicami, kot je prelomnica Sv. Andreja. Najdaljša reka



**Vzdevek države**

*Zlata država (The Golden State)*



**Glavno mesto**

Sacramento

**Največje mesto**

Los Angeles

**Guverner**

Jerry Brown (D)

**Senatorji**

Dianne Feinstein (D)  
Barbara Boxer (D)

**Uradni jeziki**

angleščina

Površina

**Celotna**

410.000 km<sup>2</sup>

**Kopno**

404.298 km<sup>2</sup>

**Vodna površina**

20.047 km<sup>2</sup>

Prebivalstvo

**Skupaj (2010)**

37.692.000

**Gostota**

94/km<sup>2</sup>

**Sprejem v Zvezo**

9. september 1850

# Kalifornija

---

v Kaliforniji je Sacramento, ki se izliva v zaliv San Francisca. Obstaja tudi več majhnih jezer in nekaj večjih (Tahoe, Clear Lake, Honey Lake in Mono Lake).

## Najpomembnejša mesta

Najpomembnejša mesta v Kaliforniji so: Sacramento (glavno mesto), Los Angeles (največje mesto), San Francisco, San Diego,...

### Sacramento

Sacramento je glavno mesto ameriške zvezne države Kalifornije in z okoli 407.000 prebivalci (po popisu leta 2000) sedmo največje mesto v Kaliforniji. Leži v notranjosti države, sredi Centralne doline. Glavno mesto Kalifornije je postalo leta 1854. Le nekaj let pred tem je eden od pionirjev John Sutter ustanovil majhno naselbino v dolini Sacramento. Mesto se je začelo hitreje razvijati, ko je njegov partner James Wilson Marshall leta 1848 v bližini odkril zlato.



### Los Angeles

Los Angeles (kratko L.A., tudi Mesto angelov) je drugo največje mesto v ZDA (za New Yorkom) in največje mesto v zvezni državi Kalifornija. Po ocenah iz leta 2007 ima več kot 3,8 milijona prebivalcev. Leži v južni Kaliforniji ob obali Tihega oceana in je središče obsežnega vele mestnega območja, ki šteje skoraj 18 milijonov prebivalcev.



Los Angeles je leta 1781 kot majhno naselbino ustanovil takratni španski guverner Felipe de Neve. Po osamosvojitvi od Španije leta 1821 je postal del Mehike. Ob koncu ameriško-mehiške vojne leta 1848 je po sporazumu iz Guadalupe Hidalga skupaj z današnjo Kalifornijo pripadel Združenim državam. Leta 1850 je dobil mestne pravice. Danes je eno svetovnih središč podjetništva, mednarodne trgovine, zabave, kulture, medijev, mode, znanosti, tehnologije in izobraževanja. V mestu se nahajajo številne ugledne ustanove iz širokega spektra strokovnih in kulturnih dejavnosti. Predvsem po zaslugi Hollywooda si Los Angeles lasti naziv svetovna prestolnica zabave, ki pa ga deli z Las Vegasom.

# Kalifornija

---

## San Francisco

San Francisco (izvirno angleško San Francisco, Kalifornija) je četrto največje mesto v Kaliforniji; hkrati je tudi okrožje. Ocena prebivalcev iz leta 2004 je 744.230. Samo mesto leži na skrajnem delu polotoka San Francisco, hkrati pa zajema več otokov v zalivu San Francisca in ožini Golden Gate. V San Franciscu je tudi svetovno znani viseči most Golden Gate ki leži na vhodu v zaliv San Francisco.



## San Diego

San Diego je drugo največje mesto v Kaliforniji za Los Angelesom in osmo največje v ZDA. Leži ob Tihem oceanu na ameriški zahodni obali, tik ob meji z Mehiko. Po oceni iz leta 2010 je imelo nekaj več kot 1,3 milijona prebivalcev. To obmorsko mesto je tudi središče Okrožja San Diego, ter tudi gospodarsko središče velemestnega področja San Diego – Carlsbad – San Marcos s tremi milijoni prebivalcev, ki je 17. največje v ZDA, skupaj s Tijuano v Mehiki pa šteje pet milijonov prebivalcev. Revija Forbes Magazine je San Diego uvrstila med deset najbogatejših ameriških mest.



## San Jose

San Jose je tretje največje mesto v Kaliforniji in deseto največje v ZDA. Je sedež Okrožja Santa Clara in leži v Silicijevi dolini v južnem koncu Zaliva San Francisca. Mesto se je iz skromnega kmetijskega središča v šestdesetih in devetdesetih letih 20. stoletja razvilo v največji kraj na severu Kalifornije: leta 2007 je v njem prebivalo 973.672.



## Long Beach

Long Beach je mesto v južni Kaliforniji, ZDA. Leži ob obali Tihlega oceana 32 km južno od središča Los Angelesa in je del širšega velemestnega območja, ki šteje skoraj 13 milijonov prebivalcev. Samo mesto Long Beach ima po ocenah za leto 2008 malo manj od pol milijona prebivalcev in je peto največje v Kaliforniji ter 37. največje v ZDA. Pristanišče Long Beach (Port of Long Beach) je drugo najprometnejše pristanišče v ZDA in eno najprometnejših na svetu. Poleg tega ima mesto zelo razvito naftno industrijo, saj leži na nahajališčih nafte. Pomembne so tudi letalska



# Kalifornija

---

industrija, industrija avtomobilskih delov, industrija elektronske in avdiovizualne opreme ter pohištvena industrija.

## Rastje in Živali

Nobena zvezna država nima toliko raznolikih vrst rastlin in kar 40 % rastlin, ki jih najdemo v ZDA, izvira iz Kalifornije. Med najbolj pogoste rastline spada mak. Med drevesi je največ iglavcev (jelk, borov). V Kaliforniji najdemo tudi najvišja (sekvoje) in najstarejša (bori do 4000 let) drevesa na svetu. Ob obali je največ tal poraslih s travo, v notranjosti pa jo nadomesti zimzeleno grmičevje. V višjih predelih najdemo hrastove gozdove, nad 2000 m pa jih začnejo nadomeščati iglasti gozdovi. V puščavah na vzhodu raste predvsem grmičevje in kaktusi. Zaradi močne raznolikosti rastlin je tudi veliko vrst živali. Na vzhodu živijo zaradi puščav predvsem



nočne živali; kojoti, zajci, lisice, podgane, insekti in plazilci. Na gričevjih najdemo zajce, mačke in veliko vrst ptic, v gozdovih pa jelene, dihurje, lisice in kače. Večje živali, kot so medved in antilopa, pa živijo na severu.

## Gospodarstvo

### Surovine, produkti in vrste industrije

Kljub črpanju rezerv zlata, nafte, zemeljskega plina in živega srebra, Kalifornija ostaja pomembno najdišče surovin. V velikih količinah so prisotni bor, magnezij, srebro, azbest, pesek, cement, železova ruda in sol. Pridelajo največ kmetijskih pridelkov v ZDA. Glavni so grozdje, bombaž, krompir, riž, zelenjava, paradižnik, špinača, agrumi in mandlji. Živina in njeni izdelki, kot so mlečni izdelki, meso, jajca in perutnina so tudi pomembni. Kalifornija prispeva eno desetino letnega poseka dreves in 4 odstotke vrednosti ulova rib. Najpogostejši proizvodi so letala, transportni izdelki, industrijski stroji, znanstveni instrumenti, hrana in kovinski izdelki. Dobiček prinašata tudi turizem in filmska industrija.

### Izobrazba in kultura

Čeprav je ustava iz leta 1849 zagotavljala šolski sistem, so svobodne šole odprli šele leta 1866. V začetku 20. stoletja so zgradili tudi višje in visoke šole. V 80-tih je Kalifornija imela 7.430 državnih osnovnih in srednjih šol z 3.5 milijona učenci in 1.3 milijona dijaki. Okoli 500.000 jih je hodilo v privatne šole. Imela je tudi 310 šol za višjo izobrazbo in enega največjih sistemov univerz v ZDA z 1.7 milijona študenti. Zaradi podpore umetnosti je

# Kalifornija

---

Kalifornija postala ena izmed glavnih kulturnih centrov v ZDA. Ima predvsem veliko knjižnic, muzejev in spomenikov. Pomembne so tudi zvezdarne na hribih v bližini velikih mest.

## Turizem

Razen kalifornijskih plaž so pomembni turistični centri Disneyland, Hollywood, Palm Springs, jezero Lake in narodna parka Yosemite ter Sequoia. Najdemo tudi veliko zgodovinskih območij, ki predstavljajo španske naselitve in zlato mrzlico. Zaradi močne raznolikosti površja in velikih naselij je mogoč skoraj vsak šport. Obala je idealna za plavanje, jadranje, ribarjenje in deskanje. Gorovja pa privabljajo izletnike, smučarje in lovce.

## Znana Podjetja

Najbolj znana podjetja v Kaliforniji so:

1. Apple Inc.
2. eBay
3. Electronic Arts
4. Facebook
5. Google
6. HP
7. Mozilla Corporation
8. Nintendo
9. PayPal
10. Sony Pictures Entertainment
11. Tesla motors
12. Twitter
13. Vans
14. Warner Bros.
15. Yahoo!
16. Youtube

## Apple Inc.

Apple Inc. je ameriško podjetje, ki proizvaja tablične in osebne računalnike z lastnim operacijskim sistemom, pametne telefone, mobilne predvajalnike glasbe itd. Sedež podjetja je na Infinite Loop 1 v mestu Cupertino v Kaliforniji. Apple je bil eden glavnih igralcev v revoluciji osebnih računalnikov v 70. letih 20. stoletja. Leta 1977 je predstavil mikroračunalnik Apple II, ki je postal zelo uspešen pri domačih uporabnikih, leta 1983 pa prvi komercialno uspešen osebni računalnik, ki je uporabljal grafični uporabniški vmesnik Apple Lisa, deloma navdihnjen z računalnikom Xerox Alto. Leta 1984 so pri Applu predstavili računalnik Apple Mac. Od leta 2006 dalje je Apple znan proizvajalec računalniške strojne in programske opreme. Med bolj znane sodijo iMac, iPod, iPhone in iPad. Leta 2005 so postali poslovni partnerji z Intelom in tako svojo strojno opremo približali osebnim računalnikom. Od leta 2005 lahko tako Applovi računalniki poganjajo tudi operacijski sistem Windows.





## Google

Google je ameriško podjetje, ustanovljeno leta 1998, njegova najbolj znana izdelka sta istoimenski spletni iskalnik Google in Google Desktop, program za iskanje datotek, ki se nahajajo na uporabnikovih računalnikih. Poleg tega pa razvija tudi druge storitve in izdelke, kot so Google Sites, Google Analytics, Google Maps, Gmail, Picasa, Google Talk, spletni brskalnik Google Chrome, spletni prevajalnik Google Translate, Google AdWords. Google je nastal leta 1996 kot projekt spletnega iskalnika, ki sta ga razvijala stanfordska študenta Larry Page



in Sergey Brin. Iskalnik je deloval na naslovu <http://google.stanford.edu>, leta 1997 pa je bila registrirana domena google.com. Leto kasneje je bilo ustanovljeno istoimensko podjetje s sedežem v Kaliforniji. Kompleks zgradb, v kateri deluje vodstvo podjetja, imenujejo Googleplex.

## Tesla Motors

Tesla Motors je ameriška družba, ki dizajnira, izdeluje in prodaja električne avtomobile. Tesla Motors je postala prepoznavna z predstavitvijo Tesla Roadster-ja, prvega povsem električnega športnega avtomobila. Kasneje so predstavili luksuzni sedan Tesla Model S. Poleg tega družba prodaja tudi posamezne električne komponente npr. Li-ion baterije drugim izdelovalcem avtomobilov, kot so Daimler in



Toyota. Tesla Motors je imenovana po električnem inženirju in fiziku Nikoli Tesla. Tesla Roadster uporablja indukcijski električni motor na izmenični tok, ki ga je razvil Tesla leta 1882. Tesla Roadster, prvo vozilo družbe, je prvo produkcijsko vozilo, ki uporablja Li-Ion baterije in prvo vozilo z dosegom več kot 300 kilometrov. Med 2008 in 2012 je prodal več kot 2250 roadsterjev v 31 državah. Avgusta 2011 je prenehal sprejemati naročila za roadster. Leta 2009 je predstavil nov model Tesla Model S. Marca 2013 je družba zaposlovala 3,000 delavcev. Tesla se osredotoča na povsem električna vozila in ne na hibride. Težijo k čim večjemu dosegu njihovih vozil. Trdijo, da so njihove baterije 25-50% cenejše od konkurentov. Elon Musk-ov cilj je izdelava električnih avtomobilov neodvisno od drugih pri dostopnih cenah.

Modeli:

Model	Cena
Tesla Roadster	84.000€
Tesla Model S	60.295€
Tesla Model X	34.503€

## Zanimivosti

### Golden Gate

Most Golden Gate (angleško Golden Gate Bridge) je viseči most na vhodu v zaliv San Francisco preko ožine Golden Gate, v Kaliforniji. Je simbol mesta San Francisca. Most Golden Gate je bil v letu 1984 vključen na seznam zgodovinskih gradbenih dosežkov s strani ameriškega združenja gradbenih inženirjev in prijavljen v letu 1995 za enega izmed sodobnih čudes sveta. Most je bil odprt leta 1937, ima svetlo višino 67 metrov pri plimi in povezuje, s šestimi prometnimi pasovi in dvema za pešce in kolesarje, San Francisco z Marin County in manj poseljenima dolinama Napa in Sonoma. Občudovanje in skepticizem so bile reakcije na projekt, ki ga je začel leta 1918 mlad inženir Joseph B. Strauss. Ožino med San Franciscom in Tihim oceanom je leta 1846 kapetan John Fremont imenoval Golden Gate, verjetno po analogiji z Golden Horn v Carigradu. Vendar je ožina pri Bosporju ožja in voda plitvejša in manj burna kot tista v Golden Gate. Most Golden Gate je eden izmed najbolj prepoznavnih simbolov San Francisca in Združenih držav Amerike.

### Hollywood

Hollywood je mestna četrt Los Angelesa v ameriški zvezni državi Kaliforniji, ki leži severozahodno od mestnega središča. Zaradi svoje zgodovinske vloge kot središče ameriške filmske industrije se ime pogosto uporablja kot sinonim za ameriški film. V zgodnjih letih kina so filme snemali po vseh ZDA, vendar so trije razlogi pripeljali do uveljavitve Hollywooda kot filmskega središča. Ti razlogi so:

1. podnebje - zagotovljenih 350 sončnih dni na leto;
2. velika raznolikost tamkajšnjega okolja;
3. družba Motion Picture Patents.

Tekoči trak sistema je proizvajal tehnično kvalitetne in strokovno narejene filme. Po navadi so bile to preproste, realistično podane pripovedi, saj časa za tveganje ali eksperimentiranje ni bilo. Med prvimi igranimi filmi so bile zgodovinske romance in priredbe romanov ter odrskih uspešnic. Nato pa so kmalu začeli nastajati tudi filmi, ki jih lahko razvrstimo v značilne filmske zvrsti.

## Viri

- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Kalifornija>
- [http://sl.wikipedia.org/wiki/Los Angeles](http://sl.wikipedia.org/wiki/Los_Angeles)
- [http://sl.wikipedia.org/wiki/San Francisco](http://sl.wikipedia.org/wiki/San_Francisco)
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Sacramento>
- [http://sl.wikipedia.org/wiki/San Jose, Kalifornija](http://sl.wikipedia.org/wiki/San_Jose,_Kalifornija)
- [http://sl.wikipedia.org/wiki/San Diego](http://sl.wikipedia.org/wiki/San_Diego)
- [http://sl.wikipedia.org/wiki/Apple Inc.](http://sl.wikipedia.org/wiki/Apple_Inc.)
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Google>
- [http://sl.wikipedia.org/wiki/Tesla Motors](http://sl.wikipedia.org/wiki/Tesla_Motors)
- [http://sl.wikipedia.org/wiki/Most Golden Gate](http://sl.wikipedia.org/wiki/Most_Golden_Gate)
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Hollywood>